

ingezonden stuk van vorige week" in „De Reformatie" van 16 Sept. j.l., kunnen het beter doen weten. Op verschillende punten heeft Prof. Dr. H. H. Kuiper vóór 1924 in onderscheiden jaren, 1907, 1911, 1919, 1920, 1923, precies het tegenovergestelde als Gereformeerd kerkrecht voorgesteld van hetgeen hij nu, en sedert 1926, als het juiste predikt, om daarentegen thans als independentistisch en gansch foutief te willen doen beschouwen, wat hij tevoren als het eenig juiste verkondigde.

Nu is er natuurlijk niets op tegen, dat Prof. Dr. H. H. Kuiper en Dr. Joh. Jansen hun veranderde inzicht propageeren, zooveel zij kunnen, mits met volkomen recht te doen aan hunne tegenstanders, en dezer voorstellingen zuiver weer te geven, iets waarover ik ten aanzien van Dr. Joh. Jansen niet klagen wil. Toch is er aan dezen arbeid dit eigenaardige, dat naarmate nu uit de historie en uit vroegere schrijvers meer bijgebracht wordt, dat ten bewijze moet dienen van de juistheid van dit veranderde inzicht, er een te vroemder licht valt op verklaringen en leeringen vóór 1924. Hoe meer de bewijzen voor die juistheid nu toch als voor het grijpen schijnen te liggen, des te klemmender wordt de vraag naar de gesteldheid der kennis van kerkrecht en kerkhistorie vóór 1924.

De Synode van dezen zomer te Sneek heeft ter rechtvaardiging van het handelen der Classis Drachten verklaard, dat „de meest gezaghebbende Gereformeerde canonici" zulk handelen c.q. als rechtmatig en plichtmatig leeren. Opmerkelijk deze Synode-uitspraak. Hebben de ouderlingen dezer Synode de werken over kerkrecht door geleerden in ons land sedert de tweede helft der 16e eeuw geschreven, gelezen? En daarbij nog de werken van Gereformeerde auteurs buiten ons land? Kenden zij voldoende Latijn om de boeken van Voetius en anderen uit dien vroegeren tijd te kunnen lezen, en hadden zij de gelegenheid om al deze hier in aanmerking komende werken van meer dan drie eeuwen door te studeeren en te vergelijken, zoodat zij beoordeelen konden, wie tot „de meest gezaghebbende Gereformeerde canonici" behooren, en dat voor deze categorie Dr. A. Kuiper Sr en Dr. F. L. Rutgers niet in aanmerking komen, maar wel lateren, vóór enkele jaren van inzicht veranderden? Het is om er ontzag voor te hebben. Of heeft ook maar één ouderling dat gekund en gedaan? En om van de ouderlingen af te zien, hebben de leden-predikanten dezer Synode dat gedaan, of van hen ook maar één? Heeft ook maar één het gekund? Heeft de Commissie, die deze uitspraak aan de Synode voorstelde, het gedaan, alle hare leden, hare ouderlingen zoowel als hare predikanten, om aldus tot het inzicht te komen, wie van deze vele auteurs niet-gezaghebbend, wel gezaghebbend, meer gezaghebbend, en meest gezaghebbend, genoemd mogen worden, en dat tot deze laatste Dr. A. Kuiper Sr en Dr. F. L. Rutgers niet te tellen zijn? Heeft zelfs maar één Commissielid dat gedaan, ja, dat gekund?

En zoo niet, is deze Commissie dan desondanks met het voorstel tot dergelijke uitspraak gekomen, en heeft eene Synode dan loch zoodanige uitspraak gedaan? Eene uitspraak, tot welke niet één enkel lid dezer Synode competent was door voldoende eigen onderzoek, eene wetenschappelijke uitspraak, tot welke eene Synode niet geroepen is?

Stelt dit geval niet scherp en schril in het licht, hoe lichtvaardig eene Synodale Commissie te werk kan gaan bij het opstellen van haar rapport, en hoe gemakkelijk eene Synode er toe gebracht kan worden, en hoe lichtvaardig zij er toe kan overgaan, om een oordeel uit te spreken over eene zaak, waarover zij in het geheel niet oordeelen kan, noch te oordeelen heeft?

En moeten we (naar het zeggen: ex ungue leonem, uit den klauw kent men den leeuw, d.i. wanneer men van eenige zaak iets weet, men daaruit oordeelen kan over het karakter van het geheel), uit dit droeve, van zoo veroordeelenswaardige lichtvaardigheid getuigende,

om indruk te maken van holle phraseologie zich bedienende, stukje rapport het karakter van dit gansche rapport bepalen? Dan zou ook de uiterste zorg voor geheimhouding goede verklaring vinden. De rechtspraak echter, althans die in onze Gereformeerde Kerken, moet anders het volle licht kunnen verdragen.

Dit nieuwe kerkrecht is eene verloochening van het Doleantiekerkrecht, en eene verruiling van dit Doleantiekerkrecht voor de beschouwingen inzake het kerkverband van de Christelijke Gereformeerde Kerk vóór de vereniging in 1892, welke beschouwingen blijken het afscheidscollege van Prof. P. J. M. de Bruin te Apeldoorn op 15 Sept. j.l. nog die der tegenwoordige Christelijke Gereformeerde Kerk zijn. Men moge het niet eens zijn met Prof. P. J. M. de Bruin, om dit Doleantiekerkrecht nieuw te noemen tegenover dat, hetwelk in vroeger eeuwen door de Gereformeerde Kerken dezer landen aangenomen was. Maar men kan niet ontkennen, dat met de Doleantie een kerkrecht in toepassing gebracht werd, en bij de kerken uit de Doleantie een kerkrecht gold, dat onderscheiden was van het kerkrecht in de Kerken der Afscheiding toegepast. Voor de vereniging in 1892 was dan ook ééne der moeilijkheden om de beide kerkengroepen, die uit de Afscheiding en die uit de Doleantie, te doen samenvloeden, haar verschillende kerkrechtelijke opvatting inzake kerk, kerkreformatie en kerkverband. En daarom mogen we spreken van Doleantiekerkrecht.

Het verschil nu tusschen beider kerkrechtelijke beschouwingen werd destijds, zooals Dr. G. Keizer in zijne recensie van Dr. M. Bouwmans dissertatie in herinnering bracht, door Dr. W. H. Gispen aldus geformuleerd. Er bestond een verschil „in de opvatting van het kerkverband, dat tusschen de deelen en het geheel en het geheel tot de deelen bestaat. Volgens hen" — d.i. volgens de doleerenden — „bestaat er een bloot formeel, federaal (d.i. burgerlijk) verband, tusschen de verschillende plaatselijke gemeenten, geworteld in een accoord op grond der formulieren van eenheid; volgens ons staan de plaatselijke gemeenten, als deelen van eenzelfde lichaam, in een levend, organisch verband, niet rustende op een accoord of contract, maar in de geestelijke natuur der gemeente zelve, die niet onafhankelijk van elkander, maar als deelen van één geheel, als leden van één lichaam bestaan, en uit haar eigen aard naar zichtbare éénheid streven". En dan noemt Dr. W. H. Gispen vervolgens als nog een punt van verschil: „Volgens hen is iedere kerkeraad souverain, zoowel tegenover de gemeente als tegenover de meerdere vergaderingen, en mag eene classis niet optreden om, in sommige gevallen, te doen wat des kerkeraads is, volgens ons is de macht van den kerkeraad beperkt door de meerdere vergaderingen, aan welke hij, desgevorderd, verantwoording schuldig is, en op welke ieder lidmaat, in hooger beroep zich beroepen kan, en moeten de mindere vergaderingen zich onderwerpen aan de uitspraak en de besluiten der meerdere vergaderingen, zoolang het niet overtuigend blijkt, dat die uitspraken en besluiten in openbaren strijd zijn met het beschreven woord Gods". „Geref. Theol. Tijdschrift", Aug. 1938, blz. 368v. Deze formuleringen blijven natuurlijk voor rekening van Dr. W. H. Gispen.

Ook Dr. Joh. Jansen noemt punten van verschil, naar hij zegt tusschen het Doleantiekerkrecht en het Dordtsche kerkrecht van 1618—19, maar dat wezenlijk is een verschil tusschen het Doleantiekerkrecht en het nieuwe kerkrecht, hetwelk met dat in de Christelijke Gereformeerde Kerk van vóór 1892, en in die van na dat jaartal, als het juiste werd en wordt beschouwd. Hij schrijft, dat de leiders der Doleantie „uit reactie tegen de Synodale Besturen der Hervormde Kerk zoo sterk op de zelfstandigheid der plaatselijke kerken den nadruk legde(n), dat men op enkele punten van het Dordtsche kerkrecht is afgeweken.

Dit betreft met name drie punten:

1. het bevorderen van het geven van geschikt onderwijs aan misdeelden;

2. het bevorderen van opleiding van werkrachten;

3. het bevorderen van de oprichting van bijzondere organisaties;

4. het samenwerken met verwante organisaties in binnen- en buitenland;

5. alle andere wettige middelen, die tot het doel kunnen leiden.

De hulpbehoevenden, de geestelijk misdeelden, die de zorg van de Charitatieve Vereniging voor Geestelijke Volksgezondheid van noode hebben, worden in de volgende vier groepen onderscheiden:

Groep A. Het buitengewoon onderwijs:

1. Achterlijke en zwakzinnige kinderen.

2. Doofstomme, spraakgebrekkige kinderen.

3. Blinde kinderen.

4. Moeilijke kinderen.

5. Lichamelijk gebrekkige kinderen.

Groep B. Verwaarloosde en delinquentie kinderen (samenwerking met observatiehuizen, opvoedingsinrichtingen, Kinderbescherming en Meisjesbescherming, Huisvestingcomité en met hen, die met de uitvoering der Kinderwetten belast zijn).

1. Verwaarloosde kinderen.

2. Delinquentie kinderen.

Groep C. Gedeclasseerden (samenwerking met Reclasseering, Dr. Ariënsvereniging⁹), Meisjesbe-

1. Misdadige kinderen.

2. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

3. Misdadige kinderen.

4. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

5. Misdadige kinderen.

6. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

7. Misdadige kinderen.

8. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

9. Misdadige kinderen.

10. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

1. Het schorsen en afzetten van ambtsdragers eener plaatselijke kerk door de meerdere vergaderingen.

2. Het casseeren, d.i. het vernietigen van ongegronde besluiten eener mindere vergadering door de meerdere.

3. Het optreden der classis in een plaatselijke kerk, wanneer deze zoo hopeloos verward is, dat de kerkeraad er machteloos tegenover staat, „om te doen wat des kerkeraads is, totdat de orde hersteld is", „Oud of Nieuw kerkrecht?", blz. 6v.

Hij tracht dan wel aan te toonen, dat Dr. F. L. Rutgers soms eenigszins anders gesproken heeft, zonder echter in zijn bewijs daarvoor bijzonder te slagen.

Ook Prof. P. J. M. de Bruin heeft blijkbaar ingezien, dat er belangrijk verschil was of is tusschen het Doleantiekerkrecht en het kerkrecht door hem voorgestaan en in de Christelijke Gereformeerde Kerk geldende, en waarmede het nieuwe kerkrecht overeenstemt, ook blijken de blijde ingenomenheid, waarmede Prof. P. J. M. de Bruin rede door Prof. Dr. H. H. Kuiper werd begroet, al is het, dat Prof. de Bruin zich vergist in zijn oordeel, tusschen welke kerkrechtelijke stelsels dit verschil bestaat.

Daar kan geen twiifel over bestaan, of dit nieuwe kerkrecht is verloochening van het Doleantiekerkrecht, en inruiling van dit recht voor het door de Doleantie-leiders bestreden en sterk tegengestane kerkrecht, gehuldigd door de Christelijke Gereformeerde Kerk vóór 1892, en door die na 1892. Vgl. ook het artikel van Dr. C. Veenhof in „De Reformatie" van de vorige week, dat van 7 Oct. j.l.

Daarmede op zichzelf is natuurlijk niet gezegd, dat deze verloochening en verruiling foutief is. Zij zou juist en plichtmatig kunnen zijn. Daarover kan nader gehandeld worden. Hier gaat het slechts om de duidelijke vaststelling van het feit. Wanneer men iets doet, en meent te moeten doen, welnu, dat zij zoo, maar dan hebbe men ook den moed, het openlijk te verklaren, er voor uit te durven komen.

Overigens blijft het iets opmerkelijks, dat wanneer deze of gene op tegenstrijdigheden, mogelijk ook onjuiste beweringen en redeneeringen, in den arbeid van Dr. A. Kuiper Sr wijst, men soms droef klaagt over, en scherp waarschuwt tegen, het niet-eeren of ook schenden van het werk van dezen groote in vroeger jaren, maar zelf zoo maar als zonder bezwaar zulk een belangrijk stuk van zijnen arbeid op kerkrechtelijk en kerkreformatorisch gebied verloochent en opgeeft.

S. GREIJNDANUS.

Niet alkool!

In „De Heraut" van 2 October 1938 schrijft Prof. Dr. H. H. Kuiper een en ander over „Onjuiste polemieken". Na enkele voorbeelden genoemd te hebben, volgt het onderstaande:

Eenzelfde citatenspel wordt ook nu weer door Dr. Veenhof in „De Reformatie" voortgezet, blijkbaar met het doel om telkens den tegenwoordigen hoofdredacteur van „De Heraut" met zijn Vader in strijd te brengen. „De Reformatie" zou de lijn van Dr. A. Kuiper voortzetten, „De Heraut" zou daarvan afgeweken zijn. Zoo werd, toen de strijd begonnen werd over de zoogenaamde onsterfelijkheid der ziel, een citaat van Dr. Kuiper aangehaald, waarin hij scherp dit filosofische dogma bestreed en verklaarde, dat dit met ons Christelijk geloof niets te maken had. Het gold een polemiek door Dr. Kuiper gevoerd tegen degenen, die meenden, dat de Staatsschool nog wel bruikbaar was, wanneer die onsterfelijkheid der ziel daar maar geleerd werd. Dat Dr. Kuiper echter wel degelijk de onsterfelijkheid der ziel leerde, toonde ik aan met meer dan een citaat. Maar Dr. Veenhof bewaarde het stilzwijgen. Deze citaten werden aan de lezers van „De Reformatie" niet meegedeeld.

Dr. Kuiper zou volgens Dr. Veenhof voor het promotierecht der Theologische School zijn. Hij had zelf

1) Dit artikel was voor het No. van de vorige week bestemd, doch moest overstaan.

4. het bevorderen van het geven van geschikt onderwijs aan misdeelden;

5. het bevorderen van opleiding van werkrachten;

6. het bevorderen van de oprichting van bijzondere organisaties;

7. het samenwerken met verwante organisaties in binnen- en buitenland;

8. alle andere wettige middelen, die tot het doel kunnen leiden.

De hulpbehoevenden, de geestelijk misdeelden, die de zorg van de Charitatieve Vereniging voor Geestelijke Volksgezondheid van noode hebben, worden in de volgende vier groepen onderscheiden:

Groep A. Het buitengewoon onderwijs:

1. Achterlijke en zwakzinnige kinderen.

2. Doofstomme, spraakgebrekkige kinderen.

3. Blinde kinderen.

4. Moeilijke kinderen.

5. Lichamelijk gebrekkige kinderen.

Groep B. Verwaarloosde en delinquentie kinderen (samenwerking met observatiehuizen, opvoedingsinrichtingen, Kinderbescherming en Meisjesbescherming, Huisvestingcomité en met hen, die met de uitvoering der Kinderwetten belast zijn).

1. Verwaarloosde kinderen.

2. Delinquentie kinderen.

Groep C. Gedeclasseerden (samenwerking met Reclasseering, Dr. Ariënsvereniging⁹), Meisjesbe-

1. Misdadige kinderen.

2. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

3. Misdadige kinderen.

4. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

5. Misdadige kinderen.

6. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

7. Misdadige kinderen.

8. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

9. Misdadige kinderen.

10. Vereeniging tot bevordering van het herstel van Katholieke alcoholisten in Nederland.

POPULAIR-WETEN: SCHADDELUKE SCHEISEN

Geestelijke volksgezondheid.

II.

Het internationaal congres voor geestelijke volksgezondheid, in 1930 te Washington gehouden, omvatte, wat het programma betrof, in hoofdzaak vier punten:

1. Verspreiding van betere begrippen omtrent geestelijk lijden;

2. Voorkoming van geestelijke stoornissen;

3. Verbetering van de zorg voor geestelijke zieken;

4. Opvoeding en nazorg van zwakzinnigen.

De Ned. Vereniging voor Geestelijke Volksgezondheid, staande op wetenschappelijken grondslag, tracht haar doel, de behartiging der geestelijke volksgezondheid, te bereiken door (art. 3 der statuten):

A. het bestudeeren van de vragen, welke op het gebied der geestelijke volksgezondheid liggen of ermee verband houden,

B. het houden van voordrachten en het uitgeven van geschriften,

C. het steunen van onderzoekingen,

D. het bevorderen van den arbeid en van de samenwerking tusschen publiekrechtelijke en pri-

vaatrechtelijke lichamen en personen, die op dat gebied werkzaam zijn.

E. het aandringen bij overheid en hare organen op maatregelen in het belang der geestelijke volksgezondheid,

F. alle andere wettige middelen, maatregelen en handelingen, welke aan het doel bevorderlijk zijn.

De R.-K. Charitatieve Vereniging voor geestelijke volksgezondheid omschrijft in art. 3 van haar statuten de taak der psychische hygiëne aldus:

Doel is, steunend op Katholieke beginselen, behartigen de geestelijke volksgezondheid in het algemeen en de belangen van de onder dit opzicht hulpbehoevenden in het bijzonder.

Zij tracht dit doel te bereiken door (art. 4):

1o. voorlichting te geven omtrent en propaganda te maken voor geestelijke volksgezondheid;

2o. het nemen en bevorderen van maatregelen, welke strekken om geestesziekte te voorkomen en welke de geneeskundige behandeling van geestes-

ziekten ten goede komen;

3o. het verleenen van medewerking aan de uitvoering van wetten, algemeene maatregelen van bestuur en andere bemoeiingen, die betrekking hebben op het voorkomen van geestesziekte en op de bescherming, behandeling, opvoeding en nazorg van geestelijk misdeelden.

Deze middelen wil zij o.m. verwezenlijken door:

1. het instellen van centrale en plaatselijke commissies;

2. het in studie nemen van vraagstukken en organiseren van congressen;

3. het verspreiden van geschriften;

toen de stin
was en daa
verleenen i
Theologisch
neer men n
ook de invl
het recht o
den Staat g
uitlaten va
Maar wat
dat Dr. Kuy
het voorstel
School het
heeft, en n
een artikel
om dit niet
Synode p
Een de
aan te toon
voortlicht, h
opzichte va
aan de orde
In zijn Tra
journalistie
tisch zijn d
t best zijn
lende stels
miek tijden
de hiërarchi
wel eens te
autonomie
alleen uit c
wederom h
Reformatie

Hierop mog
a. Nooit is
gen Hoofdred
in strijd te h
tueel zal blijv
over allerlei
geven, in de
heid en de v
meermalen g
Dr. A. Kuiper
toorn kan
geloof ik niet
werd, waar P
met het voor
en ondank
Dr. A. Kuyp
een levenske
Maar wanneer
naar voren g
een kwade l
b. Dit eerst
er iets oneer
de gevallen, v
Eerst de ky
Inderaad,
c. citaat, dat D
loochande
voortbest
oneerlijk zijn
„Isprekt v
verste verte
der ziel te l
zich onmidde
ja zelfs buite
Wanneer ik
dat Dr. A. Ku
de, zou ik h
Christendom
dat ik zoolies
Nadrukkelij
n.l. over de k
der ziel wel
lijk is, n.l. a
van alle me

scherming
1. Veroor
2. Alcohol
3. Prostit
4. Ongehu
Groep D.
gebied van
aters):
1. Idiote
2. Epilept
3. Geestes
4. Zenuw
De Ned.
Volksgezon
van de psy
Gods Woort
tuten):
1e. voorlic
te maken v
2e. het ne
welke eene
gezondheid
anderzijds
geestesafwij
te voorkom
of als de
baarde haan
3e. het v
de toestand
meene man

9) Toevallig
10) Personen
fonten, die he

tsdragers eener vergaderingen. van ongegronde voor de meerdere plaatselijke kerk, dat de kerkeraad doen wat des is", "Oud of

Dr F. L. Rutgers t, zonder echter agen.

ijkbaar ingezien, sschen het Doleantie voorgegaan rk geldende, en eenenstemt, ook mede Prof. P. J. H. Kuyper werd zich vergist in elijke stelsels dit

of dit nieuwe leantiekerrecht, or de Doleantie kerkrecht, geerde Kerk vóór het artikel van de vorige week,

niet gezegd, dat f is. Zij zou juist kan nader geom de duidelijke en iets doet, en j zoo, maar dan ijk te verklaren,

ks, dat wanneer nogelijk ook on den arbeid van f klaagt over, en en of ook schen in vroeger jaren, ar zulk een bekerkerrechtelijke en opgeeft. GREIJANUS.

schrijft Prof. Dr. juiste polemiek". hebben, volgt het

u weer door De et, blijkbaar met en hoofdredacteur strijd te brengen. A. Kuyper voortzetten zijn. Zoo d over de zoogen citeert van Dr p dit philosophi. dat dit met ons ad. Het gold een en degenen, die el bruikbaar was, el daar maar ge wel degelijk de nde ik aan met of bewaarde het an de lezers van

f voor het promo jn. Hij had zelf vorige week bestemd,

m van geschikt

ing van werk-

ichting van bij-

nte organisaties

die tot het doel

lijk misdeelden,

ereeniging voor

noode hebben,

pen onderschei-

nderwijs:

ge kinderen.

ren.

linquente kinde-

huizen, opvoe-

ing en Meisjes-

n met hen, die

en belast zijn).

nenwerking met

ing 8), Meisjesbe-

toen de stichting der Vrije Universiteit aan de orde was en daarbij ook de vraag, of zij wel doctorsgraden verleenen mocht, den wensch uitgesproken, dat de Theologische School daartoe mocht overgaan. Wanneer men nu weet, dat niet alleen Dr Bronsveld, maar ook de invloedrijke „Nieuwe Rotterdamsche Courant" het recht om te promoveeren aan een Vrije niet door den Staat gestichte Hoogeschool betwistte, dan is die uitspraak van Dr A. Kuyper destijds wel te begrijpen. Maar wat Dr Veenhof verzwijgt voor zijn lezers, is, dat Dr Kuyper op de Synode te 's-Gravenhage, toen het voorstel gedaan werd, om aan de Theologische School het promotierecht te verleenen, dit bestreden heeft, en na afloop der Synode in „De Standaard" een artikel schreef, waarin hij het besluit der Synode om dit niet te doen, als een der beste besluiten dezer Synode prees.

Een dergelijke polemiek voort te zetten, door telkens aan te tonen, hoe Dr Veenhof eenzijdig zijn lezers voorlicht, heeft weinig zin. Dr A. Kuyper is ook ten opzichte van de kerkrechtelijke quaesties, die thans aan de orde zijn, zichzelf niet altoos gelijk gebleven. In zijn Tractaat over de Reformatie heeft hij geen journalistiek arbeid geleverd, maar meer systematisch zijn denkbeelden uiteengezet. Daar kan men dus 't best zijn denkbeelden vinden, waar hij de verschillende stelsels van kerkrecht bespreekt. In zijn polemiek tijdens den Doleantie-strijd, toen het ging tegen de hiërarchie der Hervormde Kerk, heeft hij misschien wel eens te sterk het accent gelegd op de zoogenaamde autonomie der plaatselijke Kerk. Dr Veenhof haalt alleen uit deze polemiek citaten aan, maar verzwijgt wederom hetgeen Dr A. Kuyper in zijn Tractaat der Reformatie schreef.

Hierop moge ik het volgende antwoorden:

a. Nooit is mijn bedoeling geweest „den tegenwoordigen Hoofdredacteur van „De Heraut" met zijn Vader in strijd te brengen". Het eenige wat ik deed en eventueel zal blijven doen, is het woord van Dr A. Kuyper Sr over allerlei kwesties, die thans aan de orde zijn, door geven, in de vaste overtuiging, dat daarmee de waarheid en de vrede gediend worden! Prof. Kuyper heeft meermalen getoond tegen predikanten, die met name Dr A. Kuyper en zijn werk wilden negeren. Met dien toorn kan ik volkomen instemmen — al geloof ik niet, dat de Kuyper-verachting daar gevonden werd, waar Prof. Kuyper ze vermoedde. Het niet rekenen met het woord van Dr A. Kuyper Sr is dom, pedant en ondankebaar. Het volgen van de hoofdlijn van Dr A. Kuyper's streven — ik zei het meermalen — is een levenskwestie voor het Gereformeerde volksdeel. Maar wanneer dan werkelijk de opinies van Dr Kuyper naar voren geschoven worden, moet niet zoo maar aan een kwade bedoeling worden gedacht.

b. Dit eerst in het algemeen. Nu moge ik nagaan of er iets oneerlijks is aan te wijzen in mijn citeeren in de gevallen, welke Prof. Kuyper noemt.

Eerst de kwestie van de onsterfelijkheid der ziel. Inderdaad, wanneer ik had willen aantonen met mijn citaat, dat Dr A. Kuyper de onsterfelijkheid der ziel loochende, onsterfelijkheid genomen in den zin van voortbestaan, dan zou mijn citeeren door en door oneerlijk zijn geweest. Wat schreef ik evenwel? Dit: „isprekt vanzelf, dat niemand er ook maar in de verste verte aan gedacht zal hebben het voortbestaan der ziel te loochenen. Wie zoo iets zou doen plaatst zich onmiddellijk buiten de kerk van Jezus Christus, ja zelfs buiten het Christendom". („Ref." 22 Jan. 1937.) Wanneer ik dus met mijn citaat had willen aantonen, dat Dr A. Kuyper „de onsterfelijkheid der ziel" loochende, zou ik hem, naar mijn eigen woorden, buiten het Christendom plaatsen! Kan men nu in ernst beweren, dat ik zoo iets wilde doen?

Nadrukkelijk heb ik gezegd waar het m.i. over ging, n.l. over de kwestie „of de uitdrukking „onsterfelijkheid" der ziel wel door den beugel kan, of ze wel schriftuurlijk is, n.l. als aanduiding van de leer, dat de zielen van alle menschen zullen blijven voortbestaan, hetzij

scherming en Moederschapszorg te Heerlen):

1. Veroordeelden en misdadigers.
2. Alcoholisten en landloopers.
3. Prostituees.
4. Ongehuwde moeders.

Groep D. De eigenlijke patiënten (het specifieke gebied van de gestichtsgeneesheeren en psychiaters):

1. Idioten.
2. Epileptici.⁹⁾
3. Geesteszieken.
4. Zenuwzieken en psychopathen.¹⁰⁾

De Ned. Herv. Vereeniging voor Geestelijke Volksgezondheid tracht haar doel, het behartigen van de psychische hygiëne op den grondslag van Gods Woord, te bereiken door (art. 5 van de statuten):

- 1e. voorlichting te geven omtrent en propaganda te maken voor Geestelijke Volksgezondheid;
- 2e. het nemen en bevorderen van maatregelen, welke eenzijdig strekken om de geestelijke gezondheid op hooger peil te brengen;
- anderzijds ten doel hebben om het ontstaan van geestesafwijkingen in den breedsten zin genomen te voorkomen;

of als deze geestesafwijking zich reeds openbaarde haar te behandelen;

3e. het voor zoover mogelijk bevorderen van de totstandkoming en uitvoering van wetten, algemeene maatregelen van bestuur en andere be-

9) Toevallijders.

10) Personen met voldoende intellect, doch met karakterfouten, die hen in botsing brengen met de maatschappij.

in de eeuwige vreugde, hetzij in de eeuwige pijn". (id.)

Men kan het met deze diagnose niet eens zijn, maar ik heb wel het recht te vragen om mijn citeeren in het licht van deze uitspraken te beoordeelen!

Bovendien gaf ik zeer omstandig en nauwkeurig het historisch verband weer, waarin door Dr A. Kuyper die uitspraak werd gedaan.²⁾

c. Dat Dr Veenhof over deze kwestie het stilzwijgen bewaarde, is niet juist! In de „Persschouw" van „De Reformatie" van 23 April 1937 vindt men een lang artikel van Prof. Kuyper, waarin hij ook over deze kwestie handelde. Het artikel werd op mijn verzoek in de „Persschouw" onverkort opgenomen. En in „De Reformatie" van 14 Mei 1937 schreef ik een artikel van twee kolommen over deze aangelegenheid. Uitvoerig heb ik daarin Prof. Kuyper geantwoord! Ik heb dus Prof. Kuyper's bezwaren wel aan de „Reformatie"-lezers meegedeeld — maar mijn antwoord kwam helaas den „Heraut"-lezers nimmer onder het oog!

d. Nu iets over het promotie-recht-citaat.

Ook hiermee staat het anders, dan Prof. Kuyper het voorstelt.

Ik heb er niet aan gedacht Dr A. Kuyper als voorstander van het promotie-recht den volke voor te stellen. Ik had dat eens moeten probeeren! 'k Vermoed, dat er een homerisch gelach in onze kringen zou zijn opgegaan over zooveel onnoozelheid! Ieder meelevend Gereformeerde weet wel beter!

Neen de zaak staat zoo: Ik schreef een serie artt. naar aanleiding van het Kuyper-jubileum, onder den titel: Kuyperiana. Daarin gaf ik allerlei merkwaardige, pikante, onvermoede, litterair-schoone, historisch belangrijke uitspraken van Dr Kuyper.

Daaronder nam ik ook op die uitspraak over het promotierecht. Aantonende, dat deze woorden geschreven werden nadat Dr Kuyper het probleem van theol. studie en faculteit en de Kerk historisch had onderzocht.

Dat was al. Er schuilt wel wat humor in en om dit citaat, maar een tikje humor is vooral in onze kerkelijke wereld van vandaag een weldadig medicijn.

e. En dan tenslotte de stukken van Dr Kuyper over het recht der meerdere vergaderingen. Daarmee staat het anders. Met die artt. heb ik inderdaad bedoeld te geven een objectieve weergave van Dr Kuyper's meening in dezen. Over verschillende kerkrechtelijke kwesties — ik denk aan het vrouwenkiesrecht en den invloed der gemeente op de benoeming der kerkeraadsleden — heeft Dr Kuyper op zeer verschillende wijze geoordeeld. Soms lijnrecht tegen elkaar ingaande. Zou men Dr Kuyper's meening over dergelijke punten willen geven, dan zou men alle betoogen moeten opnemen, pro en contra. Maar ten aanzien van de bevoegdheid der meerdere vergaderingen is dat, voor zoover ik weet, niet het geval. Daarin bleef Dr A. Kuyper zichzelf volkomen gelijk. Mocht evenwel iemand een uitspraak van Dr Kuyper kennen, waarin hij zich over deze materie anders uitlaat dan in de stukken welke ik overnam, dan zal ik die gaarne in „De Reformatie" opnemen! 't Is me in dezen om de volle waarheid te doen. Ik ken evenwel van Dr A. Kuyper geen andere opvattingen omtrent de meerdere vergaderingen, dan die welke ik doorgaf.

Met verbazing las ik in „De Heraut" de opmerking „Dr Veenhof haalt alleen uit deze polemiek citaten aan, maar verzwijgt wederom hetgeen Dr A. Kuyper in zijn Tractaat der Reformatie schreef".

Hierin vergist Prof. Kuyper zich zeer. En de vraag moet wel opkomen: las Prof. Kuyper wel wat ik van zijn Vader overnam? In „De Reformatie" van 15 Juli j.l. heb ik groote stukken uit dat Tractaat overgenomen. Twee kolommen, compres gedrukt! Ook weer objectief weergevende wat Dr

2) Men leze de artikelen van Prof. Dijk in „De Bazuin" van April en Mei 1938.

moeiingen, die betrekking hebben op het voorkomen van schade aan de geestelijke volksgezondheid, inzonderheid geestesziekte en op de bescherming, behandeling, opvoeding en verzorging, in den ruimsten zin, van geestelijk misdeelden.

Deze middelen wil zij o.m. verwezenlijken door:

1. het in studie nemen van vraagstukken en het organiseren van wetenschappelijke bijeenkomsten en congressen;
2. het verspreiden van geschriften;
3. het bevorderen van kennis van kinderpsychologie, zoowel bij ouders als bij onderwijzers en artsen;
4. het bevorderen van het geven van geschikt onderwijs aan geestelijk in eenig opzicht misdeelden;
5. het bevorderen van het te werk stellen van en van werkverruiming voor geestelijk in eenig opzicht misdeelden;
6. het samenwerken met verwante organisaties in binnen- en buitenland;
7. alle andere wettige middelen, die tot het doel kunnen leiden.

Ter bestudeering van en adviseering over bepaalde onderwerpen werden de volgende secties gevormd:

Sectie I. Het huwelijksvraagstuk.

Bestrijding van zuchten (alcoholisme, morphisme) en van ontucht als noxen¹¹⁾ der geestelijke volksgezondheid, bioscoop, dancing, enz., literatuur (pornographie).¹²⁾

11) Schadelijke invloeden.

12) Onzedelijke lectuur.

Kuyper in dat prachtige boek over de meerdere vergaderingen schreef.

Om aan te tonen, dat ik er in alle oprechtheid naar streefde zoo objectief mogelijk weer te geven wat Dr A. Kuyper in dezen dacht, wil ik er nog op wijzen, dat ik alleen stukken overnam, geschreven nadat het beoemde Tractaat gereed gekomen was. Geschreven dus, nadat Dr Kuyper tot een definitief oordeel in deze belangrijke kwestie was gekomen.

Hiermede hoop ik Prof. Kuyper voldoende te hebben beantwoord en zijn bezwaren te hebben weggenomen. Ik moge Prof. Kuyper nogmaals de verzekering geven, dat er onder de jongere predikanten velen zijn, die het werk van zijn Vader met diepe bewondering beschouwen en er zich al meer in verdiepen. Zij willen met denzelfden hartstocht als hij zich geven aan de doorwerking der Gereformeerde beginselen. Zij hebben door hem de schoonheid en rijkdom van Verbond, Doop, Geloof en nog zooveel meer mogen ontdekken. En in zijn spoor willen ze zich verzetten tegen de slaphed en halfheid, het kerkelijk indifferentisme en het coquetteeren met allerlei secten en stroomingen van methodistischen en plëtistischen oorsprong, zooals die helaas ook in onze kringen te vinden zijn — en sterker worden.

H.

C. V.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (VI.)

98. Wat is de RECHTERHAND DES VADERS, aan welke Christus gezegd wordt te zitten?

Dat is de heerschappij van hemel en aarde, waardoor alle dingen tezamen bestuurd worden, en waardoor vooral de Kerk vergaderd en bewaard wordt; en de openbaring van deze heerlijkheid, zooals ze in het oog valt voor de schepselen.

99. Waarom wordt dit Gods rechterhand genoemd?

De gelijkenis is ontleend aan de vorsten, die aan hun rechterhand hen plaatsen, aan wie zij afwisselend het bestuur van het rijk toevertrouwen.

100. Wat is het dus: te zitten aan deze rechterhand?

Dat de Zone Gods het Hoofd der Kerk, der engelen en der menschen is en die Persoon, door Wien de Vader onmiddellijk alle goede dingen in allen ten uitvoer brengt; en dat Hij deze heerlijkheid in de mensche lijke natuur, die boven alle hemelen en alle schepselen verheven is, op zichtbare wijze manifesteert.

101. Verklaar, wat het beteekent: te gelooven in Christus, die ter rechterhand Gods zit?

Het is in ons hart overtuigd te zijn, dat Christus onze Broeder en ons vleesch, daarom de heerschappij over de wereld verworven heeft, opdat Hij die met ons deele; maar nu ondertusschen, totdat wij in het volkomen bezit er van zullen gesteld zijn, ons beschermt, regeert en met de gaven van Zijn Geest vervult.

102. Wat is de zin van deze woorden: VANWAAR HIJ KOMEN ZAL OM TE OORDEELEN DE LEVENDE EN DE DOODEN?

Dat Christus op den jongsten dag, met goddelijke macht en majesteit, voor aller oog van den hemel zal wederkomen, zooals de discipelen Hem hebben zien opvaren, en dat Hij zal oordeelen alle menschen, die van het begin der wereld hebben geleefd en hen, die dan nog in leven zullen zijn; opdat Hij allen, die waarlijk in Hem geloofd hebben, in de hemelsche samenleving tot Zich overbrengt; maar de overigen neerwerpe in het eeuwige vuur bij den duivel en zijn engelen.

103. Wat is derhalve: te gelooven in Christus, die als Rechter zal wederkomen?

Het is met dien troost zich te sterken, dat Christus na eenigen tijd zal wederkomen, om ons, nadat alle goddeloozen in de eeuwige straf zijn geworpen, van alle geestelijk en lichamelijk kwaad te bevrijden; en om die onschuld, die wij in Hem bezitten, voor 'toeg van alle schepselen te openbaren, en om ons tot Zich op te nemen, opdat wij eeuwig bij Hem mogen zijn. R. G. B.

Sectie II. Werkloosheid.

Sectie III. Opvoedkunde, onderwijs en jeugdbeweging.

Sectie IV. Het Kind.

Sectie V. Zenuwzieken, idioten, zwakzinnigen en psychopathen.

Sectie VI. Onmaatschappelijken.

Sectie VII. Het cultuurleven.

Handel, rechtspraak, kunst en religie.

De Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid op gereformeerden grondslag tracht haar doel, de bevordering der psychische hygiëne, op den grondslag der Hellige Schrift naar de opvatting van de Ned. Geref. Belijdenisschriften, te bereiken:

a. door het bestudeeren van de vragen op het terrein der geestelijke volksgezondheid en het voorstaan van het diensvolgens verkregen inzicht;

b. door het bevorderen en zelf ter hand nemen van practischen arbeid op dit terrein.

Deze uitweiding over de doelstelling van verschillende vereenigingen voor geestelijke volksgezondheid en de middelen, waardoor zij trachten dit doel te verwezenlijken, was noodig om zich een juist begrip te vormen van geestelijke volksgezondheid en om te verstaan wat de beweging voor psychische hygiëne eigenlijk wil. Haar taak is drieledig: voorzorg, zorg en nazorg, of anders gezegd: voorkomen, genezen en beschermen. Haar gebied omvat zoowel de gezonden als de zieken, zoowel de geestelijk-normalen als de geestelijk-abnormalen.

D.

A. C. D.